

Михајло Фејса*
Филозофски факултет
Универзитет у Новом Саду

УДК 811.161.2:811.163.4'36
DOI: 10.19090/gff.2018.2.197-213
Стручни научни рад

ПОРОВНУЈУЦИ ИДИОМИ З ДІЄСЛОВАМИ У РУСКИМ ЯЗИКУ И ЇХ СЕРБСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ**

У работи ше анализују поровнујуци идиоми хторим поровнујуца часц дієслово. Вигледоване облапело 232 поровнујуци идиоми руского языка хторим дієслово перша часц, односно компарандум. Попри анализи состава руских идиомах, у работи обезпечени и їх сербски еквиваленти. Автор сербски еквиваленти класификовал на цалком еквивалентни идиоми, часточно еквивалентни идиоми и описни еквиваленти. Робота обезпечує и одредзени статистични податки о руских идиомах и перши информациї у русинистики о заступеносци дзепоедних сегментох структури поровнујуцих идиомах зоз дієсловами.

Ключни слова: руски язык, сербски язык, идиоми, поровнујуци идиоми зоз дієсловами, прекладни еквиваленти.

УВОД

Єден з найчежших сегментох при учено єдного языка то його фразеология. Тото вигледоване ма за цель помогнуц бешеднїком руского языка систематизовац руску фразеологию и оможлівиц им же би легчеше звладали сербски еквиваленти. Цалком ясне же ше не можеме у подполносци виражовац або розумиц других кед зме не упознати зоз најчастейшима фразеологизмами датого языка. Вираз *фразеологизм* у рускей лингвистики хасновал Юлиан Рамач (Рамач, 2002: 456). У сербскей лингвистики, паралелно зоз термином *фразеологийна єдинка*, вираз *фразеологизм* хасновала и Драгана Мршевич-Радович (Mršević-Radović, 1987: 11). Авторка наводзи же у хаснованю и шлїдујуци термини: *идиом*, *идиоматска фраза*, *устаємнена*

* fejsam@gmail.com

** Робота настала як продукт проєктох 187002 (*Язики и култури у часу и простору*) и 187017 (*Дискурси меншинских языкох, литературох и културох у юговосточней и стредней Европи*), хтори финансиє Министерство просвити, науки и технологийного розвою Републики Сербії.

фрази, фразеологічний оборот (вираз, конструкція), устаємнени оборот (конструкція), фразем (ibid.). Як синонім тим терміном ми у тей роботі будземе хасновац термин *идиом* (спрам: Varga–Groszler, 2008; Ivanovska–Groszler, 2011). Идиом представля порядок словох (термини, вирази або виреченя) хтори стабилни у своєї структури и значеню. Значене идиома не препознатліве гоч познати поєдинечни значеня конститутивних словох та го прето необходне спатрац як целосц. Идиомске значене створене з общим хаснованьом у периодзе од веліх деценийох або викох и характеризує го конвенціоналізованосц.

Цо ше дотика поровнуючих идиомах, хтори тема тей роботі, вони представляю формални вязи найменей двох словох. За розлику од идиомах у хторих пришло до подполней десемантизації лексемох (кед нове значене не препознатліве бешеднікови) значене поровнуючих идиомах углавним мож заключиц на основи значеньох состояйних часцох (напр. *висц як витор, сцекац як заяц*). У основней структури поровнуючого идиома ясно ше видзелюю три часци:

1. часц А (ліви бок), часц хтора ше поровнує;
2. часц Б, поровнуюца частка (Kovačević, 2012) або поровнуюци злучнік *як* (Fink-Arsovski, 2002), цо тримає за одвитуующи термин бо упут`ює на функцию дотичного слова у поровнуючих идиомах;
3. часц В (прави бок), часц зоз хтору ше перша часц поровнує.

И у славистичней и у англистичней літератури поровнуюци идиоми ше дзеля у зависносци од файти словох хтори ше зяваю на лівим боку структури. Так напр. Дженифер Сеидл и Вилиєм Мекморди у англійским язiku розликую: 1. поровнуюци идиоми зоз прикметніками (*as merry as a cricket*); 2. поровнуюци идиоми зоз дієсловами (*to drink like a fish*); 3. розлични поровнуюци идиоми (*to be like a red rag to a bull, as quick as a dog can lick a dish*) (Seidl–McMordie, 1987: 223). Поровнуюци идиоми у англійским препознатліви по *like* и *as soon as*, у сербским по *као* и *попут*, а у руским виключно по *як*. Йосип Матешич предклада розробеншу класификацию за горватски язык, хтору прилапює и Марія Омазич (Omazić, 2002: 106), а хтору и ми хаснуєме у тей роботі та по файти словох у позиції компарандума (часци А) руски поровнуюци идиоми групуєме на:

1. поровнуюци идиоми зоз прикметніками (напр. *красна як бабка*);
2. поровнуюци идиоми зоз дієсловами (напр. *роснуц як з води*);

3. поровнуюци идиоми зоз меновніками/меновніцким виразом (напр. *гарсци як лопати*);
4. поровнуюци идиоми зоз присловніками/присловніцким виразом (напр. *жимно як у лядовні*);
5. такв. нулти тип, кед компарандум випущени; то ше одноши и на идиоми у хторих випущени форми дієслова *буц* (напр. *як осу*).

Зоз поровнуюцима идиомами ше жада єдно поняце окваліфіковац, зробиц познатшим зоз приводзеньом до вязи по даякей прикмети зоз познатшим поняцом, при хторому тота прикмета виражена у вельким ступню и общепозната. Зоз поровнованьом ше змоцнює значенє (прикмета) поняца, одкриваю ше подобносци, але и розлики хтори существую медзи поровнуюцима поняцами (Mršević-Radović, 1987: 42)

Вигледовацки корпус формовани на основи капиталного лексикографийного діла *Руско-сербски словник* (Ramač–Timko–Djtko–Medješi, & Fejsa, 2010), хтори обезпечує и сербски еквиваленти. При запровадзованю еквивалентности ми на становиску Вернера Колера хтори трима же еквивалентносц подрозумює еквивалентни поняца у специфичних ЖТ – ЦТ (жридлови текст – цильни текст) парох и контекстох и же мож розликовац “пейц розлични файти еквиваленції: (а) денотативну еквиваленцию хтора уключує звонкалингвистични контекст єдного текста, (б) конотативну еквивалентност хтора ше одноши на лексични вибор, (в) текстуално нормативну еквиваленцию хтора ше одноши на типи текстох, (г) прагматичну еквиваленцию хтора уключує примателя тексту або порученя, и (г) формалну еквивалентносц хтора ше одноши на форму и естетику текста” (Koller, 1979: 186–191, спрам Panou, 2013: 4; Baker–Saldahna, 2011: 96–97).

ПОРОВНУЮЦИ ИДИОМИ З ДІЄСЛОВАМИ И ЇХ СЕРБСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ

У тим поглавю представимє руски поровнуюци идиоми з дієсловами и їх сербски еквиваленти. Кед слово о сербских еквивалентох ми розликовали три файти, хтори зме и окреме означели: 1. цалком еквивалентни идиоми (хтори у списку подцагнути), а хторим идентични шицки три часци; 2. часточно еквивалентни идиоми (хтори у списку визначени з курзивом), а хторим идентична часц Б и углавним часц А; 3. еквиваленти хтори не представляю сербски идиом, але толкованє значеня руского идиома (вони у списку не визначени окреме).

Сумирајући терминологију у восточнославјанској традицији, Светлана Гољак визначује же ше часц А наволуе и *базна часц поровнованя, тема и ліва часц*, а часц Б *еталон, рема и права часц*. Така структура подрозумјое же ше у устаемнених поровнованьох одвиваю семантични процеси окремној природи засновани на зблјожованю референта и еталона, але не и на їх виедначованю як цо то случай при метафорох (поровнац *Вон магарец и Вон глупи як магарец*) (Goljak, 2009: 211).

У *Руско-сербским словнику*, чия сербска часц базована на шейсцтомним словнику Матици сербској, находзиме шлїдујуци идиомии:

1. жиц як у раю : *живети као мали бог (као бубрег у лоју)*;
2. шпива (крашне) як ангел (ангелчок) : *пева анђеоским гласом, пева лепо као славуј*;
3. шмати на нїм стоя як анц : *одело на њему стоји као саливено*;
4. нагнївал ше як бабин пес : *навукао му се облак на чело*;
5. шедзиц (ляпнуц, лсжиц) як (тота) здохліна (губаба, балєга) : *ни мрднути*;
6. ма розум як у крави : *он има кокошију памет*;
7. набрац (натрепац) на себе як на роги : *натрпати себи на главу*;
8. бежац як бдзина : *жива жеравица*;
9. шмердзиц як бдзина : *смрдетии као твор*;
10. буц вецей бити як сити : *добииао је грдних батина*;
11. жиц як кед би поедли герліче гнїздо (герлічата) : *живе као голубови, једна душа једно тело*;
12. роби (цага) як бияла : *ради као коњ*;
13. ест дачого як блата : *има чега као хладне воде*;
14. збиц дакого як блато : *убити бога у њему*;
15. жиц себе як мали бог (як у кральовским дворе, як у вельким сакайтове) : *живети као мали бог, живети бог богова, живети као бубрег у лоју*;
16. одруциц дакого/дацо як стару бочкору : *бацити кога/што као стару канту*;
17. познац дакого/дацо як стари бочкори : *познавати кога/што као свој џеп*;
18. заспац як на бригу : *заспати као за инат*;
19. спац як бундаш : *спавати као топ*;
20. войсц як витор (бурия) : *улетети (банути) као вихор (бура)*;
21. пада шнїг як вайца (тащата) : *падају врапчије главе*;

22. ма брух як ванджух : има трбушину, *има стомачину као гајде*;
23. бегац (ходзиц) як з веслом : *трчати као мува без главе*;
24. весц ше як пред недобрим : то слути зло
25. ходзиц як по винглю (як з винглю) : *ићи (ходати) као мува без главе*;
26. прибрал (вирихтал) ше як до винчаню : *накинђурио се као нова (сеоска) млада*;
27. ходзи як вирколап : *хода као да је мало онако*;
28. знац як Вирую : *знати као Оченаш*, знати у прсте;
29. вистац як поштарски коњ (як югаски пес) : *уморан као пас*, мртав уморан;
30. бешедовац як до витру : брбљати у ветар;
31. висц як витор : излетети као ветар (вихор);
32. войсц (улециц) як витор : банути као ветар, *улетети као бомба*;
33. роснуц як з води : расти као из воде (као врба из воде);
34. дац дакому як волом (як волови) : *дати коме као за војску*;
35. есц як вол : *јести као мећава*;
36. прејсц як вол : *проћи као поред турског гробља*;
37. вразиц дакому як себе пожичел : вратити коме мило за драго (шило за огњило);
38. бегац як врецено : *врти се као чигра, јури као мува без главе*;
39. буц цихо як вша/уша у храсти : *ћутати као риба (као оловом заливен)*;
40. верциц ше як вша/уша у храсти : непрекидно се врпољити;
41. приповедац (плесц) як галабурда : причати тандара-мандара;
42. бежац як гаче опрез друка : истрчавати као ждребе пред руду;
43. идзе до ньго як до герчковой дзири : има велики стомак;
44. скочиц (руциц ше) як герчок : *скочити као опарен*;
45. робиц (исц) як без глави : радити (ићи) као (мува) без главе;
46. догвариц ше як глухи и неми : никако се нису договорили;
47. шедзиц як глухи : *ћутати као заливен (пањ, риба)*;
48. сплетац як у горучки (як на глушку) : булазнити;
49. скруциц як за гнойом (як за брадлом) : лупити, бубнути;
50. прејсц як голи у покриви : *провести се као бос по трњу*;
51. скакац (бегац, нарабјяц) як гопштур : скакати (трчати, изводити) као будалица;
52. бешедовац як зоз гордова : говорити као из бурета (бачве);
53. замарзнул як грубле (як цомпля) : прозебао је до костију;

54. поробиц як гевтот цо гачи скрал : *урадити као да има две леве;*
55. (на)биц дакого як говеду : *(ис)тући кога као вола у купусу;*
56. давац як з меха (як не зоз свойого) : *давати и шаком и капом;*
57. спораїц (ушориц) дакого як Демко писи нину рапаву : *средити некога ко Панта питу;*
58. дзбац за дачим як пес за пияту ногу : марити као пас за пету ногу (као за лањски снег);
59. ходзиц як шалени з дзверми : *мотати се као шијак;*
60. швечи му як псу дзвончок : *пристаје му као магарцу седло;*
61. плакац як диждж : плакати као киша;
62. биц ше до шицкогo як донгов : *ићи гегаво;*
63. стац як дрвена Мария : *стајати као кип (као дрвени светац);*
64. спац як древо (як зарезани) : *спавати као клада (као заклан);*
65. пиц як дуга : пити као дуга (као смук);
66. дудрец як Банячко : *непрекидно гунђати;*
67. дуц ше як пуляк : *јакo се дурити;*
68. дал Бог душу як до пняка : *дрвендека;*
69. бежац як без души : трчати као без душе;
70. сцекац (бац ше) як дябол од крижа : бежати (бојати се) као ђаво од крста;
71. еднац ше як Буљчик з новтарушом : *не могу да се договоре;*
72. кліпкац як жаба у мутлянки (у студзеніни, у кислим млеку) : *гледа као телац;*
73. уперац ше як жаба у праху : *тера своје;*
74. женіц як Янка у Коцуре : *правити рачун без крчмара;*
75. чекац як жертва : *чекај коњу док трава нарасте;*
76. розвязац ше як жидовски мех : *развезао је језик;*
77. жиц як у раю (як у краљовским дворе) : живети као у рају, живети као бубрег у лоју;
78. чувац як жренко ока (у оку) : чувати (пазити) као зеницу ока свога;
79. забиц дакого як пса : убити кога као пса;
80. забуц як умарти : *потпуно заборавити;*
81. сипе диждж як задармо : *лије киша непрестано;*
82. звлекол ше як зайда : *вуче се као пребијена мачка;*
83. шедзиц як закутна баба : *седети у запећку;*
84. буц як залетнік : *бити пети точак у колима;*

85. вшадзи ше винайсец як варешка у запражки : бити у свакој чорби мирођија, бити сваком лонцу поклопац;
86. заспац як зарезани (як мертви) : заспати као заклан (као мртав);
87. спац як заяц : спавати као зец;
88. сцекац як заяц : бежати као без главе;
89. згуркнуц ше на дакого як врани : дигли су на њега галаму;
90. гледац як иглу : тражити као иглу у сену;
91. леє як з кабла (з цивох) : лије као из кабла;
92. познац дакого як стари календар : *познавати кога као свој џеп*;
93. дознац од нього чежко як з каменя : тешко је од нього сазнати;
94. лашиц ше (патриц, пажериц ше) як кандур на колбаси : иде му вода на уста, расту му зазубице;
95. чекац як каня дижджу : *чекати као озебао сунце*;
96. кричац (вадзиц ше) як у карчми : понашати се као у крчми;
97. бежац як каче (качата) за ягоду : *трчати као без главе*;
98. чвиркац як квока : блебетати;
99. шедзиц як квока на вайцох : седети као квочка на јајима;
100. кліпкац як жаба у мутлянки : *гледати (буљити, зијати) као теле у шарена (нова) врата*;
101. бешедовац (гуториц) як кед би з кнїжки читал : говорити као из кнїге (као да чита);
102. кобдзи на пипки як з комина : *дими као из оцака*;
103. коборлує як тот швиня у оборе : прави лом као свиња у обору;
104. треба му як псу пията нога : то му уопште не треба;
105. вирос як за комином : порастао је као да су га ђаволи за уши вукли;
106. кури як комин : пуши као оцак;
107. корци го як Словака жемлік : веома га копка;
108. вецей вредзи як кошта : има вредност али нема цену;
109. идзе му робота як малому дзецку кошулька до задку : *иде му посао као чарапин почетак*;
110. кричиц (йойчиц, дрец ше) як кед би з нього скору дарли : дере се до седмог зноја;
111. подруциц дакому дацо як куковка вайцо : подметнути коме што као кукавица јаје;
112. бежац (лециц) як куля : јурити као метак;
113. крачац як куля : ићи стабилним кораком;

114. круци ше як кура з вайцом : хода овамо-онамо не знајући шта да почне радити;
115. розумиц ше як кура до пива : *разумети се у што као магарац у кантар*;
116. замервиц ше як курче до клоча : заплести се као пиле у кучине;
117. латац ше як шлепи на очи : грабити се постићи нешто;
118. стој як магарец медзи овцама : стоји скрштених руку;
119. тарговиц з Руснаком як з дробним маком : са Русином не вреди трговати јер он само ситну робу продаје и купује;
120. почервеніц як маков квет : поцрвенети до ушију;
121. цадзи ше (розцагуе ше) як малей (олей, цмар) : *вуче се као ладовина*;
122. пада як мана з неба : пада као мана с неба;
123. идзе як подмацене (як по машле) : иде као подмазано;
124. есц як маче : *јести као врабац*;
125. бавиц ше з даким як мачка з мишом (мишу) : играти се с неким као мачка с мишем;
126. жиц (складац ше) як пес и мачка : живе (слажу се) као пас и мачка;
127. ліпню ше на ньго / ню як мухи на мед : *иду као пчеле на мед*;
128. махац з даким як зоз стару метлу : окретати кога око малог прста;
129. присц як на метли : *улетети као бомба*;
130. давац (дзеліц) як з меха (як з не svojого) : давати шаком и капом;
131. розвязал ше як жидовски мех, сипе ше з нього як з торби : развезао је језик;
132. спаднуц як мех : пасти као пун цак (као клада);
133. фучац як мех : јако дахтати;
134. чежко наполніц як дзирави (подарти) мех : бачва (буре) без дна;
135. пошло як з мидлом : *отишло је као по лоју*;
136. не видно це як билого миша (билу мишу) : не даш се видети;
137. змокнуц як миша (миш) : покиснути као миш;
138. цихо е як у мишей дзири : *ћути као риба (као заливен)*;
139. шедзиц як млода : *седи као принцеза*;
140. влапиц ше до дачого як моль до кожуха : прионуту на посао;
141. круци ше (бега, ходзи) як мотога : трчи (хода) по целом селу не мирујући;

142. мучиц дакого як Жидзи Христа : распињати (приковати) кога на крст;
143. робиц як мушка : *радити као црв*;
144. навалел як буяк на червене : *навалио као сивоња*;
145. набиц дакого як неплеху : издеветати кога;
146. ведзе ше му як пред недобрим : то слуги на зло;
147. любиц дакого як коза нож (а фаркаш капусту) : *волети кога као очи хрена*;
148. ходзиц як тота нора, войсц як нудза : *ходати као мува без главе*;
149. обрац дакого як куру до гарчка : узети коме све до голе коже;
150. буц таки як одрутка : бити пети точак у колима;
151. шедзи як на ожогу : *седи као на иглама*;
152. мерковац як на два очи : чувати као око у глави;
153. опиц ше як швиня : опити се као свиња (као *ћускија*);
154. остац як на оцилки : остати без ичега;
155. пошло му як на оцилку : испало му је наопачке;
156. знац дацо як Оченаш : знати нешто као Оченаш (као *својих десет прстију*);
157. исц (ходзиц) як тота пава : гордо (поносно) ходати;
158. жиц себе як пес на паздзерчу : *живети као пас на ланцу*;
159. иде му работа як малому дзецку до пелюшки : иде му посао као чарапин почетак;
160. дзбац як пес за пияту ногу : марити као пас за пету ногу (као *за лањски снег*);
161. набиц дакого як пса : *истући као вола у купусу*;
162. пойсц як пес з косцу : *отићи као покисао пас*;
163. треба ци то як псу пията нога : то ти уопште не треба;
164. циганї як пес : *лаже као псето*;
165. швечиц як псови дзвончок : *пристајати као пилету сисе* (као *крави седло*);
166. уми(ва)ц руки як Пилат од Христа : (о)прати руке као Пилат;
167. плациц як не зоз свойого (як з люцкого); *плаћати као народна банка*;
168. мац пенежи як плеви : *имати пара као криша*, лежати на парама;
169. мац пенежи як Жид плеви : *бити као црквени миш*;
170. познац дакого/дацо як святи Боже : познавати кога/што у душу;
171. войсц як курче до помийох : наивно упасти у невољу;
172. одруциц дакого як помиток : бацити кога у старо гвожђе;

173. вирос як поскона : *порастао је висок као гора*;
174. бегац як з посолену : бити прави вртиреп;
175. приповедац як кед мокре гори : млатити празну сламу;
176. пришкапело ше му як шлепей кури зарно : посрећило му се као ћоравој кокоши да нађе зрно;
177. спуциц нос як пуљак : обесити (спустити) нос;
178. розсипал ше як пушков барут : раздрешио је бисаге;
179. збляднуц як ренда : пребледети као крпа (као зид);
180. зарепиц ше (приліпиц ше) як репик : прилепити се као чичак (као крпељ, као таксена марка);
181. маю тельо дзеци як на речици дзирки : имају буљук деце;
182. вичухал ше як риняве праше : као дете био је нерадан а касније је постао вредан;
183. роби як брамушка з хвостом (як мертви з очми) : *посао му иде као чарапин почетак*;
184. дац ше до работи яж Жид Мишков кулаш : *радити као коњ*;
185. бега як розвора : само трчи, никако не мирује;
186. розвязал ше як жидовски мех (як з торби) : развезао је језик;
187. облекол ше як рондош : *обукао се као одрпанац*;
188. достал (пришло) як з рукава витрешене : *добрио је као на тањиру, пало му је као зрела крушка*;
189. познац дакого як святи Боже : у душу познавати некога;
190. бешедовац як не при себе : бунцати;
191. буц як не при себе : бити ван себе;
192. надзера ше (дре ше) як кед би з нього скору дарли (як кед би го дарли) : *дере се као да га жива деру (као да га кољу)*;
193. лежац як сноп (як древо) : *лежати као клада*;
194. шедзи як спасибагов : *седи као пањ*;
195. буц як живе стрибло : бити као живо сребро (жива);
196. треше ше як студзеніна : *дрхти као шибна на води (као прут)*;
197. цага ше (влече ше) як кравске счисциско (як швиньски черева, як бураги) : *вуче се као пребијена мачка (као ладовина)*;
198. пада шніг як тащата : падају врапчије главе;
199. поотверали уста як тащата : деца су широм поотварала уста;
200. тримац дакого як квеце у погаре : *држати кога као мало воде на длану*;
201. присц як туз на еденац : доћи као кец на десетку;

202. шедзи як туз : седи важан, охол;
203. буц цихо як уша у храсти : *ћутати као заливен*;
204. вшадзи ше винайдзе як уша : свуд се утрпа где га не треба;
205. могол би лециц як фицерий : кост и кожа;
206. ходзи як францияш : има икс-ноге;
207. ходзиц за даким як хвост (хвосцик) : *пратити некога као сенка*;
208. робец (трапиц ше) як хринов хробак : ради полако тежак посао;
209. рихтац ше як худобни (цар) до войни : дуго се спремати за одлазак;
210. цадзи ше як малей (цмар) : *вуче се као ладовина (као пуж, као рак)*;
211. патриц як целе на нову капуру : гледати као теле у шарена врата;
212. цеши ше як Бораї у мачецу : поноси се нечим неважним;
213. вицирел очи як цибулі : исколачио је очи;
214. кричи (звискуе) як тот чикош : виче (дере се) из свег гласа;
215. роби як шаркань : *ради као црнац*;
216. влече ше (цага ше) як шарканьов хвост (як тота швеценїна): *вуче се као пребијена мачка*;
217. мерац як злато : мерити као у апотеци;
218. є як шашка : *једе као мењава*;
219. исц як шашка : *ићи као на чудо*;
220. не буц як други швет : не бити као сав свет;
221. пойсц видзиц як швет стої : отићи упознати свет;
222. вшадзи ше винайдзе як швиня у бундавох : где год дође, направи штете;
223. стац просто як швичка : стајати усправно као свећа;
224. знац плївац як шекера до сподку : пливати као секира;
225. роснуц як шефа : расти као коров;
226. буц слаби (худи) як шитар : бити сенка од човека;
227. бежи як шлепе : *трчи као без главе*;
228. пошол як богатому по шмерц : *као да смо га по смрт послали*;
229. облечени є як шнурка : јако лепо је обучен;
230. ма јазик як у крави хвост : има језик као крава;
231. то ище як так : то је још Боже помози.

АНАЛИЗА ВИГЛЕДОВАЦКОГО КОРПУСА

У вигледованим жридлу, у *Руско-сербским словнику*, находза ше 232 руски идиоми у хторих поровнуюца часц (ліва часц, часц А) дієслово. З оглядом на то же дзепоедни идиоми маю и два еквиваленти у сербским язичу наш вигледовацки корпус уключуе 281 сербски еквивавалент. Цалком еквивалентни идиоми (хтори у списку подцагнути), а хторим идентични и часц А и часц Б и часц В, ест 53. Часточно еквивалентни идиоми (хтори у списку визначени з курзивом), а хторим идентична часц Б, ест 109; 87-мерим з нїх идентична и часц А. Еквиваленти хтори не представяю сербски идиом, але свойофайтове толковане значеня руского идиома, ест 119. Процентуално виражене цалком еквивалентни идиоми ест 19%, часточно еквивалентни идиоми 39%, а описни еквиваленти 42%.

Найчастейши дієслова у поровнуючих идиомах хторим компарандум дієслово то дієслова хтори описую човеков стан (насампредз дієслово *буц*) и способ човекового рушаня (насампредз дієслова *исц* и *ходзиц*).

Дієслово *буц* у рижних формах зазначене 13 раз (у идиомах под числом 10, 13, 39, 84, 138, 150, 192, 196, 204, 221, 227, 230, 232). Остатні идиом характеристикни по тим же форма дієслова *буц* у трецей особи презента (ε) випущена бо субект виповедзени. Кед то маме у виду мож повесц же ше и при поровнуючих идиомах хторим компарандум меновнік або заменовнік стретаме зоз випущенима формами дієслова *буц* (напр. *Ноц [ε] видна як дзень*).

Дієслово *исц* зазначене 7 раз (43, 45, 109, 123, 157, 159, 220) а його префиксовани форми *пойсц* 5 раз (135, 155, 162, 222, 229), *войсц* 3 раз (20, 32, 172), *присц* 3 раз (129, 189, 202), а *висц* и *прейсц* по раз (31, 36). Дієслово *ходзиц* зазначене 9 раз (23, 25, 27, 59, 141, 148, 157, 207, 208). Обачуеме и други дієслова рушаня: *бежац* / *бегац* (8, 23, 38, 42, 51, 69, 97, 112, 141, 175, 186, 228), *сцекац* (70, 88), *скочиц* / *скакац* (44, 51), *лециц* (112), *крачац* (113); дзепоедни похасновани пейоративно: *звечиц ше* / *влечиц ше* (82, 198, 217), *винайсц ше* (85, 205, 223), *круциц ше* (114, 141), *цадзиц ше* (121, 211), *цагац ше* (198, 217), *верциц ше* (40), *скруциц* (49), *биц ше* (62), *згуркнуц ше* (89), *коборловац* (103), *розцаговац ше* (121), *махац* (128), *наваліц* (144).

Медзи фреквентними дієсловами и *робиц* / *поробиц* (12, 45, 54, 143, 184, 209, 216), *шедзиц* (5, 47, 83, 99, 139, 151, 203), *мац* (6, 22, 169, 170, 182, 206), *жиц* (1, 11, 15, 77, 126, 158), *спац* / *заспац* (18, 19, 64, 86, 87), *дац* / *давац* (34, 56, 68, 130, 185), *биц* / *набиц* / *збиц* (14, 55, 145, 161), *знац* / *дознац* (28, 93,

156, 226), *познац* (92, 171, 190), *кричац* / *кричиц* (96, 110, 215), *пиц* / *опиц ше* (65, 153) и др.

Часц В поровнюючого идиома зоз дієсловами часто уключує назви животиных *пес* (4, 29, 58, 60, 79, 104, 126, 158, 160, 161, 162, 163, 164, 165), *кура* (114, 115, 149, 177), *швиња* (103, 153, 198, 223), *миш* / *миша* (125, 136, 137, 138), *вша* / *уша* (39, 40, 204, 205), *крава* (6, 198, 231), *вол* (34, 35, 36), *таще* (21, 199, 200), *жаба* (72, 73, 100), *мачка* (125, 126), *маче* (124, 213), *квока* (98, 99), *курче* (116, 172), *герчок* (43, 44), *шашка* (219, 220), *шаркань* (216, 217), *донгов* (62), *пуляк* (67), *грамушка* / *брамушка* (184), *бияла* (12), *буяк* (144), *кандур* (94), *каня* (95), *куковка* (111), *герлічка* (11), *магарец* (118), *овца* (118), *конь* (29), *заяц* (87), *врана* (89), *гаче* (42), *каче* (97), *целє* (212), *говедо* (55), *моль* (140), *мушка* (143), *коза* (147), *фаркаш* (147), *пава* (157), *пуляк* (178), *праше* (182), *кулаш* (184), *хробак* (209), *шитар* (227), *вирколап* (27). У сербских еквивалентох заступени шлідуюци назви животиных: *пас* / *псето* (29, 58, 79, 126, 158, 160, 162, 164), *мачка* (82, 125, 126, 198, 217), *мува* (23, 25, 38, 45, 148), *кокошка* / *квочка* (6, 99, 177), *миш* (125, 137, 170), *конь* (12, 75, 185), *врабац* (21, 124, 199), *теле* / *телац* (72, 100, 212), *риба* (39, 47, 138), *во* (55, 161), *магарац* (60, 115), *свиња* (103, 153), *тиле* (116, 165), *крава* (165, 232), *сивоња* (144), *смук* (65), *зец* (87), *кукавица* (111), *пчела* (127), *црв* (143), *крпель* (181), *пуж* (211), *рак* (211), *славуж* (2), *голуб* (11), *твор* (9), *ждебе* (42). У литератури ше визначує же у случаю приписованя людских прикметох животином приходзи до двойністей метафоризації бо ше прикмети хтори ше перше приписую животином познейше хасную у опису человека (Vidović Bolt, 2007: 417; Bunk–Orašić, 2010: 238).

У значним чишле идиомах заступени предмети и продукти вязани за обисце, як и часци обисца: *мех* (56, 76, 130, 131, 132, 133, 134, 187), *метла* (128, 129), *куля* (112, 113), *весло* (23), *вингля* (25), *врецено* (38), *гордов* (52), *криж* (70), *зайда* (82), *варешка* (85), *игла* (90), *кабел* (91), *кніжка* (101), *пипка* (102), *клочє* (116), *мидло* (135), *нож* (147), *гарчок* (149), *ожог* (151), *паздзерче* (158), *помиток* (173), *ренда* (180), *барут* (179), *торба* (187), *погар* (201), *швичка* (224), *шекера* (225), *сноп* (194), *речица* (182), *друж* (42), *плєва* (169, 170), *зарно* (177); *комин* (102, 105, 106), *дзвери* (59), *цива* (91), *обор* (103), *гной* (49), *брадло* (49), *капура* (212); *бочкора* (16, 17), *гачи* (54), *кошулька* (109), *кожух* (140), *пелюшка* (159), *рукав* (189), *шнурка* (230); *студзенїна* (72, 197), *цмар* (121, 211), *кисле млеко* (72), *запражка* (85), *колбаса* (94), *жемлік* (107), *олєй* (121), *мед* (127), *пиво* (115), *рондьош* (188). Дзепоедни зоз наведзених лексемох одражую живот у обисцу у прешлосци та идиоми з нїма за млади генерациї представяю архаизми.

Мале число идиомах укључую желењаву або рошлїни, напр. *капуста* (147), *цибуля* (214), *бундава* (223), *мак* (120), *покрива* (50) и др.

Дзепоседни поровнуюци идиоми укључую поняца хтори ше дотикаю духовней сфери, углавним християнскеј терминологиї: *Бог* (15, 68, 171, 190), *Вируя* (28, 156), *Жид* (142, 170), *Христ* (142, 167), *рай* (1, 77), *ангел / ангелчок* (2), *древена Мария* (63), *дябол* (70), *криж* (70), *Оченаш* (156), *Пилат* (167).

До поровнующих идиомах зоз дієсловами зоз народох укључени, окрем Жидох (76, 131, 142, 170, 185, 187), Словаци (107) и Руснаци (119).

Генерално патраци, векша векшина поровнующих идиомах з дієсловами описую одредзени човеково прикмети (вонкашні и нукашні) и стан у хторим ше человек находзи. Векшина з нїх похасновани зоз негативнима конотациями.

ЗАКЛЮЧЕНЯ

На основи *Руско-сербского словника* (Рамаџ и др., 2010) у руским язiku видзелени 232 поровнуюци идиоми хторим поровнуюца часц дієслово.

Найчастейши дієслова у руских поровнующих идиомах зоз дієсловами то *буц*, *исц*, *ходзиц*, *бежац*, *робиц*, *шедзиц*, *мац*, *жиц*, *спац*, *биц* и *дац*. Векша векшина поровнующих идиомах з дієсловами описую одредзени човеково прикмети (вонкашні и нукашні) и стан у хторим ше человек находзи.

У часци зоз хтору ше перша часц поровнує по фреквенциї ше визначую назви животиных. Зоз животиных до руских идиомах найчастейше укључени *пес*, *кура*, *швиня*, *миш*, *крава*, *вша*, *вол*, *таце* и *жаба*, а до сербских еквивалентох *пас*, *мачка*, *мува*, *кокошка*, *миш*, *коњ*, *врабац*, *теле* и *риба*. Идиоми з назвами зоз рошлїнского швета ридши.

Значне число идиомах укључує назви предметох и продуктох вязаних за обисце, але окрем лексемох *мех* и *комин* по фреквенциї ше не видзелує ані една друга.

Менше число поровнующих идиомах з дієсловами укључує 11 поняца хтори ше дотикаю духовней сфери, углавним християнскеј терминологиї, а медзи нїма найфреквентнейша лексема *Бог*.

Од 281 означеного сербского еквивалента цалком еквивалентни идиоми ест 19%, часточно еквивалентни идиоми 39%, а описни еквиваленти 42%.

Вериме же тото поровнуюце вигледованє оможлїви же би ше у значней мири спатрели подобносци и розлики медзи рускими и сербскими идиомами и

же будзе хасновите прекладательом зоз руского на сербски и зоз сербского на руски.

Mihajlo Fejsa

COMPARATIVE IDIOMS WITH VERBS IN RUTHENIAN AND THEIR SERBIAN EQUIVALENTS

Summary

The paper deals with Ruthenian comparative idioms in which the comparandum is a verb. The corpus, based on the Ruthenian-Serbian Dictionary, included 232 comparative idioms with verbs as the first part of the structure. All elements of the structure of comparative idioms with verbs were considered. The most frequent verbs used as the comparandum (e.g. буц, исц, ходзиц, бежиц, робиц, шедзиц, мац, жиц, спац, биц, дац) were indicated, and a conclusion was reached that they mostly express meanings connected to people. Three kinds of Serbian equivalents were also determined: completely equivalent idioms (19%), partially equivalent idioms (39%), and translation equivalents (42%).

Key words: Ruthenian language, Serbian language, idioms, comparative idioms with verbs, translation equivalents

Михајло Фејса

ПОРЕДБЕНИ ИДИОМИ СА ГЛАГОЛИМА У РУСИНСКОМ ЈЕЗИКУ И ЊИХОВИ СРПСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ

Сажетак

Рад се бави русинским поредбеним идиомима у којима је компарандум глагол. Корпус, заснован на Русинско-српском речнику, садржи 232 поредбена идиома са глаголима који представљају први део структуре. Аутор посвећује пажњу свим елементима структуре поредбених идиома са глаголима. Он указује на најчешће глаголе који се користе као компарандум (нпр. буц, исц, ходзиц, бежиц, робиц, шедзиц, мац, жиц, спац, биц, дац) и закључује да ти глаголи углавном изражавају значења повезана са људима. Аутор утвђује и три врсте српских еквивалената – потпуно еквивалентни идиоми (19%), делимично еквивалентни идиоми (39%) и преводни еквиваленти (42%).

Кључне речи: русински језик, српски језик, идиоми, поредбени идиоми са глаголима, преводни еквиваленти

LITERATURA

- Baker, M.–Saldahna, G. (eds.) (2011). *Routledge Encyclopaedia of Translation Studies*. London and New York: Routledge.
- Bunk, A.–Opašić, A. (2010). Prilog kontrastivnoj analizi frazema sa zoonimskom sastavnicom u hrvatskome i češkome jeziku. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 36 (2), 237–250.
- Fink-Arsovski, Ž. (2002). *Poredbena frazeologija: pogled izvana i iznutra*. Zagreb: FF press.
- Goljak, S. (2009). Ustaljena poređenja u srpskom i beloruskom jeziku sa aspekta idiomatičnosti. U: *Naučni sastanak slavista u Vukove dane 38/1*. Beograd: Međunarodni slavistički centar na Filološkom fakultetu. 211–220. (Rad štampan ćirilicom.)
- Ivanovska, B.–Groszler, A. (2011). Animal Idioms in German and Their Macedonian Equivalents. U: Točanac D.–Gudurić S. (prir.) (2011). *Primenjena lingvistika danas – između teorije i prakse*. Novi Sad: Društvo za primenjenu lingvistiku Srbije, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Filološki fakultet u Beogradu. 27–36.
- Omazić, M. (2002). O poredbenom frazemu u hrvatskom i engleskom jeziku. *Jezikoslovlje*, 3 (1-2), 99–129.
- Koller, W. (1979). *Einführung in die Übersetzungswissenschaft*. Heidelberg: Quelle and Meyer.
- Kovačević, B. (2012). *Hrvatski frazemi od glave do pete*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Mršević-Radović, D. (1987). *Frazeološke glagolsko-imeničke sintagme u savremenom srpskohrvatskom jeziku*. Beograd: Filološki fakultet Beogradskog univerziteta. (Knjiga štampana ćirilicom.)
- Panou, D. (2013). Equivalence in Translation Theories: A Critical Evaluation. *Theory and Practice in Language Studies*, 3 (1), 1–6.
- Ramač, Ju. (2002). *Gramatika ruskoho jazika*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva. (Knjiga štampana ćirilicom.)
- Ramač, Ju.–Timko-Djitko, O.–Medješi, H. & Fejsa, M. (2010). *Rusko-serbski slovnjnik / Rusinsko-srpski rečnik*. Novi Sad: Univerzitet u Novim Sadze – Filozofski fakultet – Katedra za ruski jazik i literaturu i Zavod za kulturu vojvodjanskih Rusnacoch. (Knjiga štampana ćirilicom.)
- Seidl, J.–McMordie, W. (1987). *English Idioms and How to Use Them*. Oxford: Oxford University Press.

- Varga, A.–Groszler, A. (2008). Animal Idioms and Their Romanian Equivalents. *Lucrări științifice*, 40 (3), 369–373.
- Vidović Bolt, I. (2007). Metaforika zoonima u hrvatskoj frazeologiji. U: Marjanić S.–Zaradija Kiš A. (ur.) (2007). *Kulturnij bestijarij*. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku. 403–423.

СЛОВАКИСТИКА

